

ÅRGANG 38 - NR. 1240 - OKTOBER 2011

PRIS 29,50 KR.

NOTAT

– magasin om demokrati og Europa

A tall building under construction, showing a concrete frame with many floors. A large red crane is positioned on the left side of the building. The sky is blue with some clouds. The building has some green safety netting on the upper floors.

Polen mellem vækst og velfærd

Udvandring:
**Polakker
uden grænser**

Formanden for Ny-Dansk
Ungdomsråd om:
**Medborgere og
modborgere**

Det nye Polen

Den polske håndværker er efterhånden et velkendt begreb i Danmark. Det samme er den polske hestevogn som et tegn på den afgrund, der var mellem Vesteuropa og de nye EU-lande, da EU blev udvidet med ti lande i 2004.

I dag omtales Polen dog i stigende grad som en europæisk succeshistorie. På det økonomiske område har både IMF og magasinet The Economist fremhævet Polen som en succesfuld vækst-ø midt i et EU i krise og i storpolitikken klarer Polen sig stadig bedre, og anerkendes efterhånden som en af "de store seks" på EU-plan. Dette skyldes blandt andet et væsentligt stilskifte i den polske udenrigspolitik, så Polen i dag fremstår samarbejdende og diplomatisk for omverden, fremfor aggressiv og fornærm.

Nu har Polen EU-formandskabet, hvilket affødte begejstrede ledere i Polens førende dagblade med citater som: "hvis vi klarer det godt, bliver vi én af EU's grundpiller, som Tyskland og Frankrig." Og: "fra og med i dag er EU os!"

I dette nummer af NOTAT kigger vi nærmere på den polske succeshistorie. Men vi kigger også bagom de roser, der er blevet tildelt Polen på det seneste. Hvis Polen er et af de lande, der for fremtiden vil tage føringer på EU-plan, hvad har landet så at byde på?

Hvad ligger der bag den økonomiske vækst? Har Polen en plan for håndteringen af den store ungdomsarbejdsløshed? Og hvilke konsekvenser har den høje ulighed, der fulgte i kølvandet på reformerne i Polen i 1990'erne? Hvad blev der af hestevognen? Og hvor er den polske håndværker i dag?

red.

Kort om Polen

Polen er en republik med en befolkning på 38,1 mio. Premierminister Donald Tusk og Præsident Bronislaw Komorowski kommer begge fra det liberal-konservative parti Borgerplatformen (PO). Landets areal er 312.679 km² (DK: 43.094 km²). Warszawa er hovedstad med 1,71 mio. indbyggere og valutaen er zloty. Polen blev medlem af EU i 2004. Ca. 90 % af befolkningen tilhører den katolske kirke, hvoraf 75 % er praktiserende katolikker. Fertilitetsraten i Polen er blot 1,3 (DK: 1,7).

Polen mellem stormagter

Polen har gennem historien oplevet storhed, besættelse, massive ødelæggelser, oprør og total udslættelse. Den baggrund må man være opmærksom på, hvis man vil forstå polsk politik i dag.

STORHED. Polen var i 1660 et af de største lande i Europa, og strakte sig fra Østersøen til det tyrkiske rige mod sydøst – mindre end 200 kilometer fra Sortehavet, som man ser på kortet nedenfor.

De fleste af disse områder var erobret af nabolandet Litauen, men i 1386 blev Litauens konge Wladislaw 2. Jagiello konge over begge lande, og den fælles hovedstad blev Warszawa. Da Polen havde langt flere indbyggere end Litauen, kom polakkerne hurtigt til at dominere den fælles stat.

De tre delinger

I næsten 400 år bestod riget i forskellige udstrækninger, men mellem 1772 og 1795 blev et svagt Polen over tre omgange delt mellem Preussen, Rusland og Østrig.

Ved første deling måtte Polen afstå områder på i alt 210.000 km² – et område på fem gange Danmarks størrelse og i 1793 forsvandt yderligere 370.000 km² til de tre lande. To år senere indlemmede de resten. Polen var holdt op med at eksistere. Resultatet ses på kortet til højre.

Polen fandtes ikke længere, men sproget og den nationale følelse blev opretholdt og styrkedes af den katolske kirke, som var fælles for alle polakker, og som fik enorm indflydelse på grund af undertrykkelsen.

Polens senere skæbne

Efter 1. Verdenskrig genskabtes Polen. Og bl.a. takket være fransk støtte erobrede den polske hær store dele af det nuværende Hviderusland og Ukraine, hvor der stort set ikke boede polakker.

Polen opnåede et militært forbund med England og Frankrig, men fik ingen direkte hjælp, da Hitler angreb, og i 1939 delte Tyskland og Sovjetunionen endnu en gang Polen. De erobrede områder mod øst fik polakkerne aldrig igen.

Under 2. Verdenskrig døde op mod 6 mio. polakker, ca. 15 % af befolkningen, og

De mørke felter markerer de områder, som de tre nabostater indlemmede fra Polen ved denne lejlighed. Illustration: Marianne Skovmand

heraf ca. 3 mio. jøder. Under nazisternes tilbagetrækning fra østfronten, jævnedes hovedstaden Warszawa fuldstændigt med jorden som hævn for Warszawa-opstanden, hvor den polske modstandsbevægelse gennem måneder havde budt tyskerne massiv modstand.

Nyt land

Efter krigen overtog Polen halvdelen af Østpreussen og hele Schlesien fra Tyskland og fordrev i processen de 9 millioner tyskere, der boede der. Ordningen skabte længe et dårligt forhold mellem Polen og Vesttyskland. Men i december 1970 anerkendte den tyske udenrigsminister Willy Brandt den nye grænse langs floderne Oder og Neisse.

Polens delinger, ødelæggelserne under 2. Verdenskrig og den efterfølgende kommunistiske besættelsehistorie har præget polsk politik op til i dag. ♦

Polen-Litauen strakte sig i 1660 fra Østersøen og næsten til Sortehavet. Illustration: Marianne Skovmand

Fra ballademager til duks

SCENESKIFT. For blot fire år siden både forargede og morede de kontroversielle – og enæggede tvillinger, Lech og Jaroslaw Kaczynski, resten af verden med deres udtalelser om EU som djævelyngel, og deres krav om, at Polen fik tildelt flere stemmer i Ministerrådet som kompensation for de dræbte polakker under 2. Verdenskrig. De to bestred fra 2005 både præsident- og premierministerposten.

Tvillingerne modtog som de fleste andre polske politikere deres politiske skoling i Solidaritetsbevægelsen i 1980'erne, og stiftede senere det nationalistisk-katolske Lov og Retfærdighed (PiS). Her tordnede de mod liberale, socialister, nyrige, homoseksuelle, EU og ikke mindst de "historiske fjender" Tyskland og Rusland, stærkt bakket op af den katolske kirke.

Men tvillingernes fælles regeringstid var kort. I løbet af efteråret 2007 imploderede regeringen i interne intriger, sexskandaler og korruptionsanklager, og der blev udskrevet nyvalg to år før tid. PiS tabte valget til det mere moderate liberalt-konservative parti Borgerplatformen (PO) med den afdæmpede Donald Tusk i spidsen.

To år senere blev præsident Lech Kaczynski dræbt i et flystyrt udenfor byen Smolensk i Rusland, og posten som ny præsident blev efterfølgende vundet sikkert af PO-kandidaten Bronislaw Komorowski.

Stilændring

Med PO ved magten oplevede polsk politik en markant stillemæssig forandring. Tusk lignede i højere grad andre europæiske politikere, og tvillingebrødrenes aggressive og følelsesmæssige stil blev udskiftet med pragmatik og samarbejde.

En gruppe unge akademikere, som NOTAT mødte på en café i Warszawa, udlagde den nye situation således:

"I 300 år har ambitionen for mange polakker været at blive et normalt, kedeligt land. Og det er ved at lykkes."

Den nye lederstil sammen med en stabil økonomisk vækst er blevet noteret og anerkendt i EU-samarbejdet. Polen er i dag den sjette største økonomi i EU, og Tusk er en leder, man lytter til.

»Polen bliver i dag betragtet som en af "the big six", og bliver absolut behandlet som en seriøs partner i EU,« siger Jan Cienski, Financial Times-korrespondent i Warszawa.

EU-formandskab

Det er dette selvsikre Polen, der fra juli har overtaget formandskabet for EU. Og Polen har allerede markeret sig yderst positivt og professionelt, fortæller Erik Brøgger Rasmussen, souschef på den Danske Ambassade i Warszawa:

»Man har afsat enorme ressourcer – både manpower og penge – til at få det

SKRÆMMEKAMPAGNE

Ved valget i 2007 førte det moderate PO i starten en decideret skræmmekampagne imod tvillingebrødrene fra PiS. Plakaten læser: "PiS's princip: Bagvaskelse. PiS i regering, polakkerne skammer sig."

her op at køre. Alle sejl er sat til og alt er forberedt ned til den mindste detalje.«

Erik Brøgger Rasmussen mener, at det er vigtigt for polakkerne at vise, de er i stand til at køre et formandskab uden at løbe ind i de problemer, der kendetegnede både det tjekkiske og det ungarske formandskab.

»Den slags har Polen dygtigt undgået. De har sørget for at gøre sig gode venner med Europa-Parlamentet, så de ikke får problemer fra den kant, og de har professionelt håndteret, både kommunikationsmæssigt og substansmæssigt, de problemer, der potentielt kunne opstå. Det er i sig selv en succes,« siger Erik Brøgger Rasmussen.

Fokus på at undgå fejl

Den vurdering er Agata Hinc fra tænketanken demosEUROPA enig i. Hun mener, at Polen har lagt vægten på det logistiske i forhold til formandskabet, og skruet ned for de politiske ambitioner.

»Vi er ikke for ambitiøse, ikke for progressive, og har ikke opnået nævneværdige politiske resultater. Men man kan sige, at vi har klaret det godt, ud fra perspektivet, at vi ikke har skabt problemer,« siger Agata Hinc til NOTAT.

Hun mener, at formandskabet har været med til at højne polakkernes viden om EU – og EU's viden om Polen. Derfor er formandskabet både godt for Polen som helhed og for Donald Tusk i særdeleshed. Formandskabet falder nemlig sammen med parlamentsvalget i Polen den 9. oktober, og det har Tusk formået at udnytte.

»Tusk bruger EU i sin valgkamp, og det er vigtigt for ham at vise både EU og potentielle vælgere, at han er en god formand,« siger Agata Hinc.

Ifølge meningsmålinger, står Donald Tusk da også til at blive genvalgt – som den første premierminister i Polen siden demokratiets genindførelse i 1989. ♦

Bag om det polske vækst

Polen gik som det eneste EU-land gennem krisen med konstant vækst. NOTAT kigger her på baggrunden.

MILEPÆL. Har man én gang været i Warszawa, glemmer man ikke Kulturpaladset, denne gigant af sten og marmor, der knejser 231 meter over byen. En Stalin-gotisk kolos, der udgør et perfekt pejlemærke, fordi man simpelthen kan se det, fra så mange forskellige steder i byen. Det følgende velslidte Warszawa-citat er sigende: "Det bedste ved udsigten fra Kulturpaladset er, at man ikke kan se Kulturpaladset".

Gennem det seneste ti-år har udsigten dog ændret sig. Paladset bliver langsomt men sikkert omringet af andre glaspaladser. Hovedsæder, kontorbygninger, indkøbscentre og transportcentraler. Warszawa er en hovedstad i vækst. Der er kraner overalt, og Kulturpaladset kan meget vel vise sig at få hård konkurrence som vartegn af det nye kæmpestadion, der netop er blevet bygget på den anden side af floden Vistula i anledning af Polen-Ukraines EM-værtsskab i fodbold i sommeren 2012.

Selvtillid

Polen er vokset til EU's sjette største økonomi, hvilket afspejler Polens størrelse som EU's sjette folkerigeste land. Men få af os er vant til at tænke Polen som en økonomisk storspiller. Billedet af den polske håndværker, den polske jordbærplukker, fattigrøv og løntrykker har længe været dominerende, og det gælder også i Polen, hvor offerrollen længe har spillet en definerende rolle i både indenrigs- og udenrigspolitik.

Men imens alle andre EU-lande gik i recession og EU havde en gennemsnitlig vækst på - 4,3 % i ærkekriseåret 2009, op-

levede Polen en positiv vækst på 1,6 %. Og som man kan læse andetsteds i bladet oplever polakkerne også i stigende grad at blive taget seriøst på europæisk plan. Selvom vækst og taletid ikke nødvendigvis hænger direkte sammen, ligger spørgsmålet lige for: hvad er baggrunden for væksten? Og kan resten af EU lære noget af Polen?

Flydende zloty udenfor euroen

En forklaring på Polens fortsatte vækst er, at Polen står udenfor euroen med en flydende zloty, som faldt væsentligt i værdi i forhold til euroen i både 2007 og 2008. Jan Cienski, der er Financial Times' korrespondent i Warszawa, siger således:

»Devalueringen havde betydning. Det reducerede importen, for med den meget svagere zloty blev det selvfølgelig dyrere at importere. Det hjalp også eksporten.«

Cienski understreger, at også de polske virksomheder blev hårdt ramt af krisen, men blot ikke så hårdt som konkurrenterne i Vesteuropa.

Devalueringen var dog ifølge Cienski

ikke den vigtigste forklaring på, at Polen kom igennem krisen med vækst, et synspunkt som økonom og souschef på Den

Financial Times-korrespondent Jan Cienski

Ambassade-souschef Erik Brøgger Rasmussen

Danske Ambassade i Warszawa, Erik Brøgger Rasmussen bakker op om. Han er enig i, at den

svage zloty hjalp et stykke hen ad vejen, men forklarer devalueringens generelle svagheder således:

»I starten er det sådan set vældigt fint, så kan man eksportere behårdt, tiltrække turister m.v., men så varer det ikke ret længe inden, man har brugt sit råvarelager af det, man importerer, og så skal man til at betale noget mere for sit input, og så skaber man sådan set bare inflation i stedet, priserne stiger og man er ikke rigtig konkurrencedygtig længere.«

Stort hjemmemarked

Som en central årsag til, at Polen ikke blev revet med de andre centraleuropæiske i recession i kølvandet på Vesteuropa, fremhæver Cienski Polens store hjemmemarked:

»Eksporten udgør blot 40 % af Polens BNP, hvor eksporten i de mindre lande omkring Polen udgør omkring 80 % eller mere, så da Tyskland og Vesteuropa gik i recession, fulgte disse mindre lande lige efter. Polens interne efterspørgsel var nok til at holde Polen fra at gå i recession.«

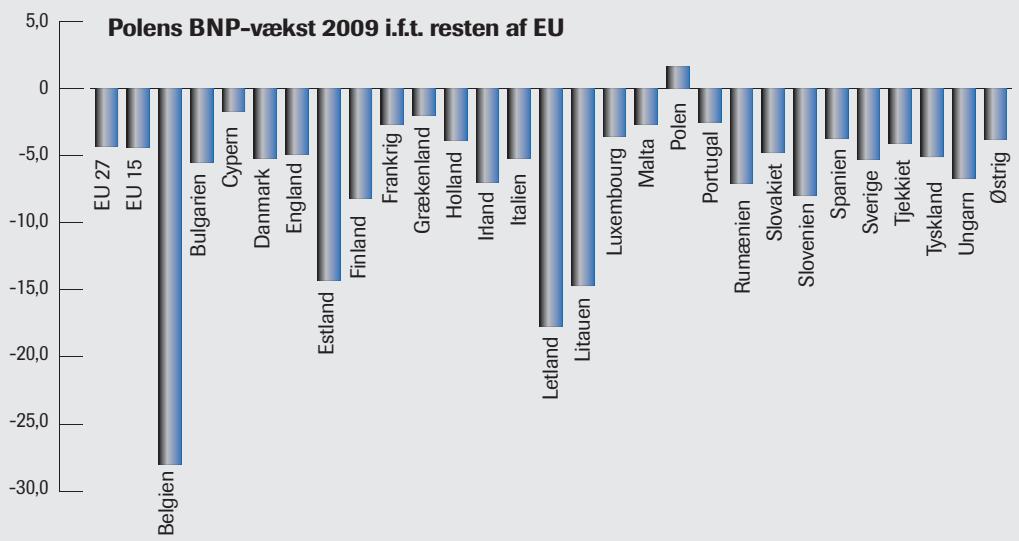
Men hvorfor kunne lige netop Polens hjemmemarked levere efterspørgsel, når nu andre lande med store hjemmemarkeder oplevede negativ vækst?

Heldig keynesianisme

En vigtig grund ligger i, at den forrige PiS-regering lancerede store skattelettelser, mens den polske økonomi boomed i 2007. Skattelettelserne var i opgangsperioden fuldstændig uhensigtsmæssige.

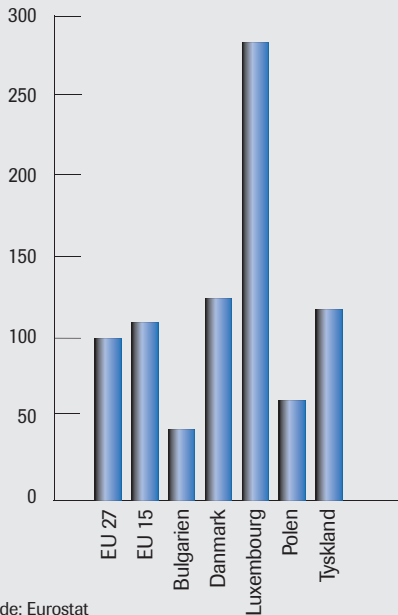
»Men de endte med at træde i kraft, netop som krisen ramte. Så forbrugerne endte med flere penge mellem hænderne, og det understøttede den interne efterspørgsel, hvilket er den vigtigste grund til at økonomien ikke gik i recession,« forklarer Jan Cienski.

Erik Brøgger Rasmussen er enig: »Den finanspolitiske ekspansion, som resten af verden forsøgte at gennemføre, da krisen var sat ind, den havde polakkerne fået timet ved et rent tilfælde.«

mirakel

Polens BNP pr. indbygger i.f.t Danmark og "de gamle lande" EU15.

Kilde: Eurostat

EU-midler

Noget andet, som understøttede den indenlandske efterspørgsel i Polen i krise-årene, er de EU-midler, som polske virksomheder efterhånden er blevet gearede til at administrere og få brugt.

»Polen modtager ti milliarder euro i runde tal om året i EU-tilskud,« siger Erik Brøgger Rasmussen, og forklarer, at til-

skuddene investeres over hele landet i alt fra vejbyggeri, forsamlingshuse, legepladser til turistfaciliteter. Fordi mange af investeringerne er arbejdskriftintensive, har de været med til at holde beskæftigelsen relativt stabil, ligesom EU-investeringerne har udgjort en både sikker og programmerbar tilstrømning af penge.

Der er dog også tilflydt Polen direkte private investeringer fra udlandet, hvilket ifølge Peter Tærø Nielsen fra det polsk-danske advokatfirma PNP Partners blandt andet kan forklares med en både højt kvalificeret og billig polsk arbejdskraft, der tillige er hårdtarbejdende.

De polske amerikanere

Denne faktor, at polakkerne arbejder hårdt, understreges af snart sagt alle de folk, NOTAT har talt med. Jan Cienski forklarer:

»Det er selvfølgelig en forsimpning, men polakker er mere kapitalistiske og mere ambitiøse. Der er noget næsten amerikansk i ønsket hos mange mennesker om at have deres egen forretning, og tjene deres penge selv.«

Stramt reguleret banksektor

En sidste og vigtig forklaring, er, at den polske finanssektor ikke har gennemgået en deregulering i samme tempo, som i resten af EU.

»Man har haft en langt mere kontrolleret og reguleret banksektor, som ikke

FAKTA

BNP pr. sektor:

Landbrug: 3,4%, industri: 33%, service: 63,5% (2010 estimat, CIA)

Arbejdsstyrke pr. sektor:

Fremstilling: 19%, handel: 15%, landbrug: 12,5%, byggeri: 8%, undervisning: 8%, offentlig administration og forsvar: 6,5%, social- og sundhed: 6%, transport: 5,5%, andet: 19,5% (2010, Polens statistik, GUS)

Handelsbalance:

Polen eksporterede i 2010 for 160 mia. dollars og importerede for 178 mia. dollars

Eksportpartnere:

Tyskland (26,1%), Frankrig (6,8%), Tjekkiet (6%) Storbritannien (6,3%), Italien (5,9%), Holland (4,4%) (2010 Polens statistik, GUS)

Importpartnere:

Tyskland (21,9%), Rusland (10,2%), Kina (9,4%), Italien (5,7%), Frankrig (4,3%), Tjekkiet (3,8%) (2010 Polens statistik, GUS)

Advokat Peter Tærø Nielsen, PNP Partners, Warszawa

har kunnet lave de der vilde gearinger af byggesektoren,« siger Erik Brøgger Rasmussen.

Peter Tærø Nielsen er enig, men formulerer sig mere direkte:

»Banksektoren er fuldstændig forældet, og derfor lavede de ingen frække bevægelser på for eksempel subprime-lån og den slags ting, og derfor tabte de ingen penge.«♦

Det nye stadion i Warszawa under opbygning.

FOTO: PETER MALBERG, POLENNU.DK

Solidaritet og chokkur

En tour de force gennem Kommunist-Polens opløsning og den efterfølgende "ny begyndelse"

SOLIDARITET. Den uafhængige fagforening Solidaritet blev grundlagt i sommeren 1980, da arbejderne på det store skibsværft i Gdansk strejkede mod den kommunistiske regering under Edward Gierek.

Strejkens leder var elektrikerer Lech Walesa, der efter forhandlinger fik godkendt Solidaritets 21 krav om bl.a. oprettelse af frie fagforeninger, afskaffelse af censur, strejkeret, stop for politisk forfølgelse m.m.

Solidaritetsbevægelsen havde 1980-1981 kraftig opbakning i befolkningen med over 9 millioner medlemmer, men protestbevægelsen lagde selv kimen til sin snarlige opløsning. Solidaritet fik afskaffet lørdagsarbejdet i de polske kulminer, hvilket forringede Polens i forvejen vanskelige økonomiske situation og bevægelsen førte en meget konfrontatorisk politik overfor det kommunistiske styre.

Den økonomiske situation og et heftigt pres fra Sovjetunionen førte til, at Polens nye regeringsleder general Wojciech Jaruzelski i december 1981 indførte krigsrets-tilstand. Solidaritet blev opløst og forbudt, frihedsrettighederne forsvandt og Walesa blev fængslet.

Solidaritet genopstår

Solidaritet vendte dog tilbage, og da man i april 1989 fik gennemført, at der blev holdt valg til det polske parlament, blev Tadeusz Mazowiecki, der var en central skikkelse i Solidaritet, som den første ikke-kommunist landets statsminister. Året efter blev Walesa præsident og bevarede posten i fem år.

Landets nye styre blev dog især præget af finansminister Leszek Balcerowicz, der afskaffede det kommunistiske økonomiske system i hvad der i dag er kendt som "chokkuren".

Balcerowicz' heftige liberaliseringer skabte stor økonomisk fremdrift i Polen. Men fremgangen har haft en pris. For mens det kommunistiske styre trods alt sikrede alle en rimelig levestandard, har reformerne kastet en tredjedel af polakkerne ud i en fattigdom, som de næppe foreløbig slipper ud af. ♦

FOTOS: MICHAEL B. LAURITSEN

Hvor blev protesten af?

På trods af positiv udvikling siden kommunismen har Polen stadig store problemer at kæmpe med. Uligheden er massiv, men modsat andre EU-lande er der stort set ingen folkelig protest i Polen.

ULIGHED. Kigger man på de sidste 20 års historie, er Polen kommet langt, både på det demokratiske, politiske og økonomiske plan. Men på trods af vækst og demokratiske goder, har Polen stadig store problemer at kæmpe med. Arbejdsløsheden er stor, især blandt unge, og der er ingen umiddelbare politiske løsninger i sigte. Mindstelønningerne er lave – på grænsen af eksistensminimum – og landet har massiv ulighed i befolkningen, en ulighed, der især viser sig i landdistrikterne, og som kun langsomt udjævnes.

Hvor bliver kampen for et socialt mere lige Polen af? I udlandet huskes Polen som Solidaritets hjemland – en politisk folkebevægelse, der samlede over en fjerdedel af landets befolkning, og som fik deres politiske krav igennem ved deltagelse i folkelige protester. Så hvorfor ser man ingen unge protesterende på gaden for at kræve bedre forhold?

Mere højreorienteret end i Vesteuropa

En del af forklaringen kan ifølge de personer, som NOTAT har talt med, findes i den

polske folkesjæl, og i det mentale tankegods, der opstod i forbindelse med Polens overgang fra planøkonomi til et kapitalistisk samfund.

Adam Leszczynski, der er ekstern lektor ved det Polske Videnskabelige Akademi i Warszawa og skriver for det store polske dagblad Gazeta Wyborcza, forklarer, at mange af de centrale politikere, der er ved magten i dag, er blevet uddannet i USA og Storbritannien i 1980'erne – en tid, hvor den neoliberale ideologi var fremherskende på økonomiuddannelserne i Vesten. Da kommunismen brød sammen og disse folk kom til magten i Polen tog de den neo-liberaliske ideologi med sig. Også Socialdemokraterne, der var nervøse for at blive skudt i skoen, at de bare var eks-kommunister i demokratiske fåreklæder, skyndte sig at slutte op om den liberalistiske økonomiske politik.

»Der er reelt ingen forskel på de politiske partier i substansen. Især på det økonomiske område, der er alle partierne liberalister. Ingen stiller spørgsmål ved det frie

marked. I den henseende er Polen langt mere højreorienteret end Vesteuropa,« siger Adam Leszczynski.

Darwinistisk samfund

Ifølge Adam Leszczynski har den liberalistiske model i den grad sejret hos polakkerne. Tanken om det frie marked og at enhver er sin egen lykkes smed, er noget de fleste har taget til sig i Polen:

»Unge menneskers syn på livet og samfundet er meget darwinistisk: samfundet er en jungle, man skal kæmpe hårdt for at opnå noget, og andres tab er min fordel. Min succes er min egen private indsats og fortjeneste. Det er en meget neo-liberal måde at se verden på. Idéen om succes og fiasko er blevet privatiseret. Så hvis jeg ikke får et job, er det min egen personlige fiasko. Det er min egen skyld. Omvendt, hvis jeg har succes, så er det min egen fortjeneste og jeg skylder ingen noget.«

Den danske advokat med base i Warszawa Peter Tærø Nielsen mener, at den polske folkesjæl er et resultat af en meget længere historisk udvikling, men er i udgangspunktet på linje med Leszczynski:

»Hvor vi i Danmark bliver kede af det – eller måske bebrejder andre for vores fiasko, er den polske mentale reaktion skam. På denne måde minder det polske samfund mere om den amerikanske version, end det klassisk europæiske samfund.«

NOTATs udsendte stødte på få protestopfordringer i Warszawas gadebillede. Skriften under graffiti'en læser "evolution munder ud i revolution". Den røde plakat annoncerer "protest mod prisstigningerne" arrangeret af anarkisterne. Få hundrede mødte op. Hidtil største demonstration i Polen bestod af fagforeningsfolk, hvoraf de fleste var betalte.

Risikovillige og virkelystne

En positiv side af denne samfundsmodel er polakernes arbejdsliv, deres risikovillighed og initiativ. Souschef på ambassaden i Warszawa, Erik Brøgger Rasmussen, forklarer:

»Polakkerne er ekstremt virkelystne. De er risikovillige på en helt anden måde, end vi er det i Danmark. Man tør satse, og åbne en virksomhed. Der er ingen, der har ondt i røven over, at nogen satser og tjener gode penge. Det er en måde at håndtere situationen på: "Jeg er blevet fyret. OK, så må jeg jo starte min egen virksomhed." Man stiller sig ikke bare op i køen og råber og skriger og håber på, at nogen redder en. Sådan har det aldrig været i Polen.«

Migration

Adam Leszczynski mener desuden, at udvandringen virker som en ventil for utilfredse, arbejdsløse – deriblandt akademikere. Og han vurderer, at polske politikere er glade for udvandringen:

»Offentligt beklager politikerne, at de unge forlader landet, men i virkeligheden er de lettede, for de slipper af med et stort problem. Når du har uuddannede unge, der er utilfredse, har du et problem for politiet. Når det er unge universitetsuddannede, der er utilfredse, har du et problem for politikerne.«

Svag fagbevægelse, politisk apati

Endnu en væsentlig forklaring på den manglende sociale protest er, at der ikke er nogen oplagt enhed, der kan mobilisere folket.

Fagforeningerne har en meget lille tilslutning i Polen. Kun 7 pct. af de polske lønmodtagere er i dag organiserede, og de to største fagforeninger, Solidaritet og OPZZ, tilhører hver sin politiske fløj, og bruger det meste af deres energi på at bekriige hinanden i stedet for at kæmpe for lønmodtagernes forhold.

»Fagforeningerne er en ting fra fortiden. De har udspillet deres rolle, og er ikke længere folkets røst,« siger Adam Leszczynski.

Politisk set, har den ældre, mindrebemidlede del af befolkningen vist deres utilfredshed ved at stemme på højrefløjsprotestpartiet PiS. Men de yngre, progressive med bedre uddannelser, er politisk hjemløse. De kan i sagens natur ikke stemme på PiS. Et andet parti i parlamentet, PSL, henvender

Adam Leszczynski, journalist og ekstern lektor i Warszawa.

sig alene til landmændene imens PO er for konservative i værdipolitiske spørgsmål.

Tilbage står det socialdemokratiske SLD, der retorisk har udmærket sig med visse progressive tiltag, men som ifølge Adam Leszczynski er et parti i identitetskriser, plaget af korruptions-skandaler og domineret af gamle apparatjiks (gamle kommunistiske partifunktionærer, *red.*), der ikke har nogen forståelse for de unges situation.

Dette har bidraget til en politisk apati i landet, hvor folk ikke længere tror på, at de kan ændre noget. De få, der arrangerer demonstrationer, kan ikke få folk til at møde op og valgdeltagelsen ved parlamentsvalgene når sjældent over 50 pct.

Husker de dårlige tider under kommunismen

En sidste forklaring på den manglende protest er, at polakkerne endnu kan huske tiden under kommunismen. Sammenlignet med dengang går tingene trods alt bedre i Polen nu. Og måske har polakkerne taget Donald Tusks budskab til sig om, at Polen, omend langsomt, er på vej i den rigtige retning.

Eller forklaret med Financial Times-korrespondenten Jan Cieski's ord:

»Polen er blevet et moderne land. De vil have flotte biler, store huse og tage på ferie i Tyrkiet. De gider ikke rende rundt i gaderne med bannere for at vælte regeringen.« ♦

Arbejdsløsheden i Polen var i første kvartal 2011 på 13,1%. Det er en stigning på 0,8% siden sidste kvartal 2010. Af de arbejdsløse er 22% under 25 år, mens 29,6% er mellem 25 og 34 år. Altså er over 50% af de arbejdsløse under 34 år.

Mindstelønnen i Polen var i januar 2011 på 1.386 PLN (2.369 DKK), mens gennemsnitsindkomsten var på 3.224,98 PLN (5.509 DKK). (Kilde: Polens Statistik, GUS)

Polakker uden grænser

Omkring 2 millioner polakker arbejder udenfor landets grænser. De bidrager til velstand, og til løndumping.

UDVANDRING. Polske udvandrere og gæstarbejdere er ikke noget nyt fænomen, hverken i Polen eller i Danmark.

De 30.000 polakker, måske færre, måske flere, som er kommet til Danmark siden 2004 er på en måde moderne efterfølgere til bølgen af landarbejdere i årene 1890-1930, frem for alt de såkaldte "roe-polakker", som slog sig ned på Lolland og Falster.

Men tallene for den moderne polske udvandring er usikre af flere grunde:

»Dels har vi den regulære udvandring, hvor man ikke kommer tilbage. Dels har vi dem, der arbejder som udstationerede i nogle måneder ad gangen. Så er der dem,

som flytter rundt mellem EU-landene, og så er der grænsependlere til f.eks. Danmark og Tyskland«, siger Søren Kolstrup.

Han er lektor ved Syddansk Universitet og forfatter til bogen *Polske stemmer – Polske indvandringsbølger 1892-2008*.

10-procent i byggeriet

En lignende usikkerhed melder sig straks ved forsøg på at vurdere, hvor mange polakker der arbejder i Danmark i dag.

Byggeriet er muligvis den største enkelte sektor, som er berørt i Danmark.

BAT-kartellet (Bygge-, Anlægs- og Trækartellet), et samarbejde mellem syv LO-forbund, vurderer, at der er 12.000-

15.000 udenlandske arbejdere på danske byggepladser. Af dem er polakkerne den største nationalitet, efterfulgt af tyskere og litauere.

»Det svarer cirka til 10 procent ude på arbejdspladserne,« siger BAT-Kartellet's sekretariatsleder Gunde Odgaard.

Der er heller ikke en entydig vurdering af, hvilken betydning den polske udvandring har haft.

Høj beskæftigelse OG lav inflation

På den ene side har udvandrere, eller gæstarbejderne, bidraget til den polske økonomi.

landet. Det gælder både for håndværkere og læger,« siger Søren Kolstrup.

”Så fyrer man britten”

Financial Times-korrespondenten Jan Cienski peger på et andet aspekt:

»Det er jo dem, som er unge, ambitiøse og bevægelige, der flytter. Og har man været væk i flere år, så bliver man gerne boende i udlandet.«

Selv om der mangler sikre tal, så er der meget, der tyder på, at mange polakker i udlandet forbliver udenfor Polen.

Den finanskrisen, som blev indledt i 2008, ramte Irland hårdt og i lidt mindre grad Storbritannien, to lande med stor polsk indvandring.

I Polen forberedte regeringen sig på, at udlandspolakkerne ville vende hjem igen i stor stil.

Nogle kom, men slet ikke i det forventede omfang.

»Polakker har det med at arbejde hårdere end briter, så når britiske virksomheder så på, hvem de ville fyre, en relativt sløj britisk fyr eller en polak, som arbejder dobbelt så meget for lavere løn, så fyrede man britten,« siger Cienski i en vurdering, som ser ud til at styrke tesen om polske arbejdere som løntrykkere.

Gunde Odgaard på BAT-kartellet er ikke ubekendt med synspunktet, men mener ikke, at det er der, de store problemer ligger.

»Vi har set en lønnedgang i byggeriet på 5,1 procent. De udenlandske arbejdere kan have en vis betydning, men den vigtigste faktor er, at byggeri svinger med konjunkturerne,« siger han.

De gode, de onde og de grusomme

Ud fra et fagligt perspektiv er det to andre problemer, som optager BAT-kartellet mere.

Gunde Odgaard taler om, at polakkerens arbejdsgivere findes i tre kategorier: de gode, de onde og de grusomme.

»Det er de to sidste, vi kæmper imod, primært via opsøgende arbejde og polsktalende medarbejdere – det er ikke noget, vi kan overlade til myndighederne, for så sker der intet som helst.«

Udover udnyttelse med dårlig betaling, manglende sikkerhed og ofte manglende forsikring peger Gunde Odgaard på en længerevarende strukturel effekt af underbetalte arbejdere:

»Hvis værdiskabelsen i byggeriet falder, så går det ud over forskning, innovation, produktudvikling og interessen for at modtage lærlinge. Så glider vi ned i et hul, som ikke er til at komme op af igen. Det

går ud over vores medlemmer, men det går også ud over byggeriet. Vi får det rene billige klamphuggeri som i England.«

De hvide kitlers udvandring

Udvandrerens dobbelte funktion som både værdiskabere og som løntrykkere er der eksempler på indenfor byggeri, gartneri, service og blandt landarbejdere.

Men der er også andre områder med stor polsk udvandring om end under delvist andre forhold.

Søren Kolstrup taler om de ”hvide kitlers migration”.

Lægeudvandringen er især drevet af de lave polske lønninger. I Polen kan læger have to stillinger plus løse vagter, blot for at komme op på en polsk gennemsnitsløn.

Udvandringen bliver dog også opmuntrret af deciderede rekrutteringsbureauer.

»Men til forskel fra polske arbejdere er de polske læger i Danmark ansatte i stillinger på dansk niveau. De ligger ikke under aftalerne,« påpeger Kolstrup.

Lægemangel i provinsen

Og da danske hospitaler får polsk hjælp til at besætte ledige stillinger, så kunne det ligne et forhold med kun vindere.

Sådan er det dog ikke helt. De polske sygehuse er ofte underbemandede.

Rekrutteringen til udlandet sker typisk fra storbyernes mere attraktive stillinger, hvor stillingerne bliver genbesat med læger fra de polske landdistrikter.

Løsningen på problemet med lægemangel på danske provinshospitaler bliver så lægemangel i provinsen – i Polen.

Men hvis polsk lægemangel er et problem, så er det ikke et problem, det officielle Polen agter at rejse som EU-formand dette efterår.

Udvandringens udfordringer optræder ikke som emne i det polske formandskabsprogram.

Sorteres fra kilden

Danmark overtager formandskabet ved årsskiftet efter Polen, og fra den 1. juli 2012 er Cypren ved bordenden i Minister-rådet.

Og selv om Danmark endnu ikke har offentliggjort sit formandskabsprogram, så har Gunde Odgaard fra BAT-kartellet en forhåbning:

»Der skal vedtages nye håndhævelsesregler for det gældende Udstationeringsdirektiv. Hvis det kan føre til en kontrol med og udrensning af postkasseselskaber så ville det være en hjælp. Det er med arbejdsgivere som med affald: der skal sorteres fra kilden,« siger han. ♦

Søren Kolstrup opgiver i sin bog, at i 2007 sendte polakker i udlandet tæt på 30 milliarder kroner (4 milliarder euro) hjem til Polen. Der var også gevinster for de lande, polakkerne arbejder i:

»Polsk arbejdskraft virkede som brandslukning på truede flaskehalse og lønekspllosioner. En enestående historisk situation tonede frem. Danmark opnåede høj beskæftigelse og lav inflation på det samme tidspunkt,« noterer Søren Kolstrup.

Men medaljen har en bagside, i Polen såvel som i Danmark.

»I Polen opstod en meget stor konsensus om den kapitalistiske model med afregulering af det meste. Når der så opstod en mangel på bygningsarbejdere i Polen, så tog arbejdsgiverne bare telefonen og ringede efter ukrainere. Udvandringen har også medført voldsomme forandringer for familier, hvor det er mormor, som passer børnene, mens forældrene arbejder i ud-

Eurokrisen: Finansunion eller/og gældskaos

En opløsning af EU's valutaunion, eller en reel finansunion med massive overførsler af penge mellem medlemslandene? Valget, som ikke kom til at forstyrre den danske valgkamp, er rykket nærmere.

UNIONSKRISE. En gang i oktober er der ikke flere penge i den græske statskasse – hvis ikke, der kommer mere udefra.

Det gør der muligvis.

Eurolandene blev 21. juli enige om, at stille yderligere 159 milliarder euro (1.184 milliarder danske kroner) til rådighed for Grækenland, udover lånet på 150 milliarder euro fra sidste år.

Men:

Finland har nægtet at stille op med sin del af lånebeløbet, hvis ikke man får sikkerhed i kontanter eller en form for pant i lånet.

Holland truer med at stille lignende betingelser, hvis det lykkes Finland at få en græsk sikkerhed.

I Slovakiet har regeringen besluttet, at landets parlament skal ratificere lånebeslutningen sidst af alle. Det liberale Friheds- og Solidaritetspartiet, som indgår i regeringen, agter at stemme nej, rapporterer nyhedsbureauet Bloomberg.

Små lande kan også...

Årsagen til, at små eurolande kan vælte store lånepakker, er, at det er landene, som stiller midler til rådighed, ikke EU.

Der findes ikke en fælles kasse for medlemslande i økonomisk nød. Den slags har hidtil været udtrykkeligt forbudt.

"Unionen hæfter ikke for og må heller

ikke påtage sig forpligtelser (...)" (Artikel 125.1).

Hovedparten af lånene til Grækenland, Portugal og Irland er derfor blevet formidlet af et selskab i Luxembourg kaldet "Stabiliseringsfaciliteten" (EFSF - European Financial Stability Facility), ejet af eurolandene.

Det midlertidige værktøj vil fra 2013 blive erstattet af en permanent "Stabilitetsmekanisme" (ESM - European Stability Mechanism).

Hæfte for hinanden

EU-landene blev i marts i år enige om, at lave om på traktaten på lige præcis det punkt, sådan at eurolandene, men ikke alle 27 EU-lande ville kunne hæfte for hinandens gæld. Den traktatændring godkendte den tyske forfatningsdomstol i september for Tysklands vedkommende.

Det var godt nyt for den tyske regering, og for forsøgene på fælles krisehåndtering.

Men så godt var det heller ikke, påpeger Wolfgang Münchau, grundlægger af avisen Financial Times Deutschland, og nyhedsbrevet Eurointelligence.

Münchaus' konklusion på den 29 sider lange dom er, at EU nok kan indføre en permanent mekanisme, men kan glemme alt om at indføre euroobligationer (Eurobonds).

Underskrivelse af aftalen vedrørende "Stabilitets"

Det er ellers en tanke med opbakning i EU-Parlamentet, og noget som EU-Kommissionen også har kig på.

Som de første år

Idéen bag euroobligationer er, at eurolande skal kunne arbejde af på deres underskud ved at udstede obligationer til den samme forholdsvis lave rente, fordi de alle hæfter for hinanden.

Det var sådan, euroområdet fungerede i de første år – inden obligationskøberne havde forstået, og reageret på, at den lave fælles valuta og rente fyrede op under boligspekulation, finansbobler, og ufinansierede udgifter. Da den indsigt havde bundfældet sig, voksede renteforskellene dramatisk mellem f.eks. tyske og græske statsobligationer.

Den tyske forbundskansler Angela Merkel har da også afvist euroobligationer, fordi det vil føre til højere rente i Tyskland, og fordi det vil åbne sluserne for ny gældssætning.

Suveræniteten til låns

Ifølge Wolfgang Münchau er euroobligationer på forhånd dømt ude i Tyskland:

"Tyskland er ikke forhindret i at give penge til Grækenland, men kan ikke lade en tredje part som EFSF ("Stabiliseringsfaciliteten"), ESM ("Stabilitetsmekanismen")

eller et hypotetisk Europæisk Gældsagentur tilrane sig enevældig magt. Suveræniteten kan afgives i stykker, men ikke permanent og helt," skriver han i Financial Times.

Men hvad med at give EU, eller måske bare eurolandene, nye og udvidede beføjelser i ordnede former på en måde, som også den tyske forfatningsdomstol kan acceptere?

»Vi trænger til en ny føderal tid. Lad os ikke være bange for det ord. Dybere integration er løsningen, og det kommer til at ske!« sagde kommissionsformand José Manuel Barroso i EU-Parlamentet den 14. september, ifølge den svenske Europaportalen.se.

Og den integration, som Barroso taler om, er da også indledt.

Underskudsmål som dansk lov

I oktober 2010 foreslog Frankrig og Tyskland hårde og hurtige straffe til lande, som ikke følger spillereglerne for valutaunionen. Alvorlige regelbrud skulle medføre tab af stemmeret i Ministerrådet.

Det blev hurtigt skudt ned.

Men i marts 2011 stillede 23 af de 27 EU-lande sig bag en såkaldt Europluspagt, blandt nogle danske politikere kaldet Konkurrenceevnepagten.

Her forpligtiger landene sig til at være tilbageholdende med løstigninger i den

offentlige sektor, at forhøje skatten på forbrug og sænke den på arbejde, at mindske mulighederne for tilbagetrækning før pensionsalderen (efterløn) og at skrive euroens spilleregler – højst 3 procents budgetunderskud og 60 procents statsgæld – ind i national lovgivning.

Danmarks deltagelse i Europluspagten blev besluttet med et bredt flertal i Folketinget. Kun Dansk Folkeparti og Enhedslisten var imod.

Bag lukkede døre

Den 14. september, aftenen før det danske valg, blev der skabt enighed bag lukkede døre mellem forhandlere fra EU-Parlamentet, det polske formandskab og EU-Kommissionen om de sidste knaster i den såkaldte "sixpack", seks nye love om "økonomisk styring".

Her er et stort dansk politisk flertal sandsynligvis også for.

Tidligere finansminister Claus Hjort Frederiksen fik i hvert fald et bredt forhandlingsmandat om dansk tilslutning allerede sidste efterår, og det var heller ikke ligefrem et emne, som kom til at forstyrre i valgkampen.

De seks styringslove er ikke vedtaget formelt ved redaktionens afslutning, men der er i øjeblikket enighed om blandt andet en central overvågning af lønudvik-

lingen i medlemslandene, om hurtigere straffe af lande med underskud, og at straffebeslutninger skal blive vanskeligere at standse politisk, end de er i dag.

Som i Berlin 1945

Men europluspagt og økonomisk styring er kun en forsigtig start. Der skal langt mere – og andet – til, mener ugemagasinet The Economist.

Magasinet hævder, at det ikke kun er euroen men hele EU's fremtid, der står på spil og foreslår derfor en redningsplan i fire trin:

- Statsgælden lægges om i de lande, som alligevel ikke kan betale.
- Det skal sikres, at bankerne kan overleve en statsbankerot.
- Nedsækninger skal standses, og der skal sættes på vækst.
- Der skal opbygges et helt nyt system, som forhindrer, at den nuværende situation nogensinde gentager sig.

Sandsynligheden for, at den opskrift bliver fulgt, er måske ikke særlig stor, men det, mener tidsskriftet, illustrerer den bunkermentalitet, som præger Bruxelles, hvor en EU-ambassadør citeres for at sige:

»Jeg føler mig som en arkivmedarbejder i Berlin i 1945. Regeringen arbejder videre, selv om krigen rykker nærmere.« ♦

Månedens interview:

Demokratiets tilstand

NOTAT tager pulsen på demokratiets tilstand – i Danmark og Europa. Vi interviewer en person, som på den ene eller anden måde har gjort sig tanker om, hvordan det går med den demokratiske debat og borgernes indflydelse på samfundsudviklingen.

Medborgere og modborgere

Ved kommunalvalget i 2009 stemte kun 25% af de unge nydanskere. Et demokratisk problem, mener Samira Nawa, som arbejder med at engagere nydanskere i demokratiet.

INDDRAGELSE. Samira blev valgt som formand for Ny-Dansk Ungdomsråd kort efter rådets stiftelse i 2010, og tiden op til det netop overståede folketingsvalg har været travlt:

»Vi har gennem det sidste halve år virkelig arbejdet hårdt på at få flere unge nydanskere til at deltage i demokratiet, helt konkret ved at føre kampagne for at stemme ved folketingsvalget,« siger Samira.

Rådet har blandt andet arrangeret vælgermøder rundt om i landets mest udsatte områder:

»Vi har ikke bare valgt et eller andet centralt sted i forhold til valgkredsen og inviteret politikerne og byens borgere ind til kulturhuset. Vi har kigget på, i hvilke områder i en by, der har været koncentreret flest med indvandrerbaggrund, flest som potentielt ikke stemmer, og så har vi placeret os derude,« fortæller Samira.

BLÅ BOG

Samira Nawa er født i 1988 i Danmark. Har rødder i Afghanistan, bor i Roskilde og er stud.polit. Har været aktiv i Radikale Venstre, men har i den seneste tid nedtonet partipolitik.

Har i stedet ført kampagne som formand for apolitiske Ny-Dansk Ungdomsråd, der arbejder med at engagere nydanskere i demokratiet, rådgive politikere og myndigheder, og præge udlændingebatten positivt.

Hver 14. dag skriver Samira klumme i MetroXpress.

Når der ikke har været tilhørere nok, har arrangørerne været ude i området sammen med politikerne, og har hentet folk direkte på gaden. Men tilhørere har sjældent været et problem. Ved samtlige møder i hele landet har der været mellem 30 og godt 100 fremmødte, og det har været alt fra studerende, over familiemødre, til kendte bandemedlemmer.

Dette skyldes nok delvist mødernes populære koncept, nemlig at politikerne skulle lytte frem for at tale; de skulle først og fremmest lære om problemer i områderne og potentielle løsningsmodeller, og så har de selvfølgelig også fået lov til at fortælle om deres politik.

Grundlovsfester

Ny-Dansk Ungdomsråd blev stiftet i februar 2010 i et samarbejde mellem Dansk Ungdoms Fællesråd og Integrationsministeriet, og udover vælgermøderne har rådet haft stor succes med grundlovsarrangementer.

»Vi havde arrangementer i Gellerup-parken i Aarhus, i Vollsrose i Odense og i Mjølnerparken i København, og der var 400-500 fremmødte til hver af de her arrangementer,« fortæller Samira.

På grund af den lokale beliggenhed, og fordi de fleste fra Ny-Dansk Ungdomsråd har rødder og netværk i miljøerne, så hentede beboere nemlig gerne lige deres venner eller familie, ligesom det lokale foreningsliv, ungdomspartier og ungdomsorganisationer var tilstede ved arrangementerne.

»Vi gjorde det til en festdag med musik, dans og festlige indslag og så selvfølgelig grundlovstalerne. Det var et godt

mødested og en god mødedag for det frivillige foreningsliv og de unge nydanskere i området,« konkluderer Samira.

Modborgere

Overfor succesfulde Grundlovsfester og vælgermøder står skræmmebilledet fra kommunalvalget i 2009, hvor stemmeprocenten blandt unge nydanskere mellem 22 og 29 år lå omkring 25 %, imens den for etniske danskere i aldersgruppen lå omkring 50 %. Det har ifølge Samira flere årsager, én er, at mange unge nydanskere ikke tror på, at de har magt til at ændre noget, og en anden grund er fordomme:

»Nydanskere bliver proppet i én kasse med mærkatet "kriminelle, voldelige og ekstremister". Og med det label på, så gider man det faktisk ikke, fordi du bliver skubbet ud af samfundet, mobbet ud af fællesskabet, og når det sker, så tager man modborgerskabet på sig,« siger Samira og forklarer:

»Når jeg siger modborgerskab, så betyder det, at du læner dig tilbage, samfundet er imod dig, og derfor er du også nødt til at være imod samfundet ved ikke at deltage, eller ved bare generelt at være ærgerlig over at være her.«

Politikerne mobber

Og Samira mener ganske alvorligt, at man kan tale om mobning af nydanskere:

»24-års-regel, pointsystemer, forbud mod tørklæder, modstand mod halalkød i Danmark. Udsagn og forslag, som på en eller anden måde, mere eller mindre bevidst, går ud på at ramme en bestemt befolkningsgruppe, det kalder jeg altså mobning.«

Hvem har ansvaret for det?

»I høj grad politikerne. De har et ansvar for at tale pænt til deres borgere, til deres vælgere.«

Politikere over en bred kam?

»Min oplevelse, når jeg taler med nydanskere – unge såvel som gamle – er, at de bliver kede af, at Socialdemokraterne og SF tager 24-års reglen i deres mund, eller skrotter regeringens point-system og danner deres eget, så ja, det er politikere over en bred kam.«

Indvandrere forstyrrer medie billedet

Medierne har dog også ifølge Samira et stort medansvar for, at nydanskere føler sig udstødt som gruppe.

»Nydanskere skal bruges meget mere som almindelige danskere,« siger Samira og uddyber:

»Når vi snakker om klimaforandringer, og at den almindelige danskers kælder er blevet oversvømmet, hvorfor går vi ikke ud til Fatima og Hussein og hører om deres kælder? Hvorfor skal vi altid ud til Lars og Henriette?«

Det kan være, at journalister har for

travlt, og simpelthen kender for få nydanskere, gætter Samira.

»Men jeg har også hørt den forklaring, at det forstyrrer billedet. Fordi, når man som seer kigger på skærmen og ser en nydanser, så associerer man det med integration. Og derfor bliver man helt underlig, hvis der kommer klima ud af deres mund.«

Pligt at tage indflydelse

Men Samira understreger, at det også er nydanskernes eget ansvar at søge demokratisk indflydelse.

»Som enkeltperson har man et ansvar og en pligt til at bidrage eller være aktiv og interesseret – og tage indflydelse i sit samfund på forskellige niveauer. Om det så er at gå op i stemmeboksen og sætte sit kryds, eller om det er mere end det. Der er medborgerskab på forskellige niveauer, men en rigtig vigtig del af det er at tage sig indflydelse og gå ind og sætte et kryds.«

Det at bidrage og tage indflydelse går det hånd i hånd?

»Ja, når politikere taler om at bidrage, så handler det om at arbejde og betale skat, eller at tage en uddannelse og bruge den her i Danmark, men jeg mener nu også, at

man kan bidrage på flere måder end det,« forklarer Samira, og understreger:

»Det at stemme er en rigtig stor del af det at vise, at man er med i det her land, at man gider det her land, og at man tager indflydelse her, og at man ikke bare læner sig tilbage og lader de andre bestemme, mens man går og brokker sig mellem valgperioderne.« ♦

Stemmeprocenten blandt nydanskere steg:

Stemmeprocenten ved det netop overståede folketingsvalg steg i de områder, hvor der traditionelt bor mange indvandrere. Dette gjorde sig gældende i både Ishøj, Gellerup og Vollsmose, blot ikke i Tingbjerg.

Valgforsker Kasper Møller Hansen citeres i DR for, at eftersom flere med indvandrerbaggrund stemmer rødt end blandt vælgerne generelt, kan deres stigende stemmeandel have hjulpet rød blok.

TALERSTOLEN

**Af Emilie Turunen,
medlem af
Europa-Parlamentet
(SF)**

Og så blev EU igen skurken

Jeg forstår det ikke. Tre ugers valgkamp. Tre uger med politik fra tidlig morgen til sen aften i medierne og på hvert andet gadehjørne. Tre uger, hvor Danmark sydede af debat om rød vækst eller blå nedskæringer. Men knap et ord om EU.

Bortset fra nogle enkelte svipture til Bruxelles og Strasbourg for at passe mit arbejde på minimums-blus, var jeg selv på gaden næsten dagligt under hele valgkampen, og det slog mig gang på gang: EU var væk. Et par enkelte gange poppede EU op. Desværre var det næsten udelukkende, når Dansk Folkeparti manglede en boksebold at slå løs på. Som da partiet indkaldte til et storstilet pressemøde for at annoncere, at nu må rejsecirkusset mellem Bruxelles og Strasbourg høre op. Goddag mand økseskaft! Der findes så vidt jeg ved jo ikke en eneste dansk politiker, der ikke gerne ser det tåbelige rejseri hen, hvor peberet gror. Eller da Morten Messerschmidt tilbød sig selv som Europaminister. En EU-modstander som ansvarlig for dansk EU-politik; mere useriøst kan det vel ikke blive.

Det er ikke underligt, at EU har et lidt småplet ry, når det er den slags historier, der får lov at fylde. Det ærgrer mig. For EU giver os en reel mulighed for medindflydelse på udviklingen, både i Europa og i resten af verden, og dermed også for at skubbe Danmark videre. Så lad os da diskutere, hvordan det skal ske!

Lad mig give et konkret eksempel. Valget i Danmark var et vækst-valg; hvordan skaber vi vækst og jobs i Danmark? Men Danmark kan ikke skabe vækst og velstand, hvis resten af Europa er i økonomisk krise. Vores økonomi er flettet ind i andre landes økonomier, og betingelsen for at skabe vækst i Danmark er, at vi i EU samarbejder for at skabe vækst og nye job. Alligevel var EU så godt som fraværende i de mange debatter om vækst.

Snart skal Danmark være formand for EU. Så har støvet lagt sig fra valgkampen, og så bliver der forhåbentlig plads til at bringe EU mere i spil i den politiske debat.

Euroen reddet – i første omgang

Onsdag den 7. september fastslog den tyske forfatningsdomstol i Karlsruhe i en dom, at Tysklands deltagelse i redningspakken til Grækenland er lovlig. Men den kom med en række tilføjelser, som kan skabe store problemer i fremtiden.

Domstolen påpegede således, at den tyske regering var på kant med de demokratiske processer, og kræver større indflydelse til parlamentet ved indgåelsen af fremtidige finansielle låne- og støttepakker. Og man kan ikke på forhånd gå ud fra, at det tyske parlament vil være velvilligt stemt over for nye pakker.

Det lykkedes kun med nød og næppe Angela Merkel at få den første pakke vedtaget i det tyske parlament, men hun risikerer, at det tyske parlaments budgetudvalg nægter at godkende fremtidige forslag.

Se artiklen »Tysk domstol redder Euroen« på Notat.dk

Vil have Tyskland ud af Euroen

Euroen vil i sin nuværende form højst kunne overleve i fem år. Det vil kræve store anstrengelser, og er det smerterne værd? Sådan spørger den tyske historiker Hans-Joachim Voth i Der Spiegel 29.5.2011 i artiklen »Europa ist mehr als der Euro«. Voth underviser i virksomhedshistorie på det anerkendte Pompeu Fabra universitet i Barcelona.

Voth fastslår som så mange andre, at Euroens hovedproblem er, at de svage lande ikke kan nedskrive værdien af deres valuta, når konkurrenceevnen svigter. Men det vil være svært for et land som Spanien at træde ud af Euroen, fordi det vil føre til en storm på bankerne, der på kort tid vil få dem til at gå fallit. Derfor må man foretrække, at stærke lande som Tyskland, Holland, Østrig og Finland trækker sig ud.

En udtræden vil ikke være uden problemer for Tyskland. Den vil føre til en sådan tilstrømning af penge, at den fremtidige D-mark må opskrives i værdi, hvad der vil skabe visse problemer for den tyske industri. Disse vanskeligheder skal dog ikke overdrives, siger Voth.

Se artiklen »Historiker: Tyskland bør træde ud af Euroen« på Notat.dk

Det tager tid at standse den syriske olie

EU-landene har besluttet at standse al indførsel af olie og olieprodukter fra Syrien. Men boykotten får først virkning fra 15. november 2011. Det skyldes et krav fra Italien, som hævder, at en række firmaer i EU har indgået kontrakter om levering af syrisk olie, og at disse kontrakter løber helt til 30. november. Det oplyser EUobserver.com 2.9.2011.

EU indfører i øjeblikket 5-6 millioner tons olie om året fra Syrien, og når boykotten træder i kraft, vil det ifølge EU-Kommissionen give Syrien et dagligt tab på 60-70 millioner kroner. Det forudsætter naturligvis, at Syrien ikke finder andre aftagere til sin olie. Men den syriske olie har et højt indhold af svovl og er dermed væsentlig mindre værdifuld end for eksempel olien fra Libyen.

Se artiklen »Syrrens olie standses først 15. november« på Notat.dk

EU-udbud er for dyre

I artiklen »Hvis jeg var på valg« i Jyllands-Posten 6.9.2011 kritiserer Politikens og Jyllands-Postens IT-direktør Per Palmkvist Knudsen EU's krav om udbud. Han siger, at udbuddene er dyre, og at de lægger gift for samarbejdet mellem kunder og leverandører.

Per Palmkvist Knudsen erkender, at Folketinget ikke kan afskaffe EU-udbud. Men man kan ændre praksis ved for eksempel at hæve den beløbsmæssige grænse for, hvornår der skal foretages EU-udbud. Man kan også nedlægge Klagenævnet for Udbud, »som gør enhver embedsmand eller leverandør til den rene regelrytter,« siger han.

Se artiklen »EU-udbud giver for store omkostninger« på Notat.dk

Dyr udsmidning af fisk

EU's fiskere smed for 23,5 milliarder kroner torsk over bord i årene mellem 1963 og 2008, skriver Guardian Weekly 5.8.2011. I flere områder drejede det sig om to tredjedele af de indfangne torsk. Bladet har sine oplysninger fra rapporten »Money Overboard«, der er udarbejdet af den engelske tænketank The New Economics Foundation.

Rapporten støtter EU's fiskerikommissær Maria Damanaki, der ønsker, at fiskerne fra 2013 skal lande alle de fisk, de fanger – uden hensyn til, at de vil få svært ved at sælge fisk, der er for små. Hensigten med forslaget er at tilskynde fiskerne til at bruge net med en sådan masketørrelse, at de mindste fisk ikke bliver fanget.

Se artiklen »Smed torsk ud for 23 milliarder« på Notat.dk

Kom til debat om Polen

DEO inviterer til debatmøder både i Aarhus og København under titlen "Er Polen foregangsland eller skrækszenarie?"

Tirsdag den 11. oktober kl. 17 - 19
på **Wegeners Gård, Vesterbrogade 60 A, København V**

Torsdag den 13. oktober kl. 17 - 19
i **Folkeoplysningens Hus, Frederiksgade 78 C, Århus C**

Se program og tilmeld dig på www.deo.dk eller telefon 70 26 36 66

Aktiv EU-debat

Vi har inviteret tre Polen-specialister. Det er **Jan Jakob Floryan** der er født i Polen og mangeårig korrespondent for Danmarks Radio. **Jens Mørch** som er stifter og redaktør af internetmagasinet Polennu.dk og **Michael Birkkjær Lauritsen** der er projektleder i DEO og medstifter af Østeuropa-portalens Magasinet rØST.

Pris 50 kr. inkl. kaffe og juice, 20 kr. for studerende, gratis for abonnenter på NOTAT.

Læs mere på www.deo.dk

Magasinet rØST

Daglige nyheder,
indsigt og
anmeldelser
om Østeuropa.

www.magasinetroest.dk

polennu.dk

En uafhængig
dansk netavis,
der bringer
daglige nyheder
året rundt om
Polen på dansk.

polennu.dk

Redaktion: NOTAT, Christiansborg, 1240 København K. redaktionen@notat.dk

I redaktionen: Rasmus Nørlem Sørensen (ansv.), Michael B. Lauritsen og Anders Holst Bundgaard (red. af dette nr.)
Luise Hemmer Pihl, Staffan Dahllöf, Sven Skovmand, Kenneth Haar,
Andreas Marckmann Andreassen & Finn Ellegaard

Illustrationer: Marianne Skovmand.

Udgivet af DEO i samarbejde med EUDemokraterne, som får tilskud fra Europa-Parlamentet.

Forsidefoto: Anders Holst Bundgaard. Fotos i øvrigt: Anders Holst Bundgaard, Michael B. Lauritsen og Peter Malberg (polennu.dk)

Abonnement: NOTAT, Nordkystvejen 2F, 8961 Allingåbro, tlf. 86 48 16 00, notat@notat.dk CVR nr.: 18411008

Lay-out og tryk: NOTAT Grafisk, 86 48 16 00

ISSN: 1603-7480

NOTAT
- magasin om Demokrati & Europa

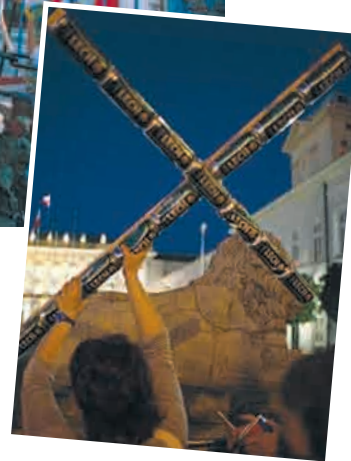

Rettelse:

I NOTAT nr. 1236 fik vi Bregentved Gods placeret i Hasle. Der skulle, som en opmærksom læser har påpeget, have stået Haslev.

FOTO: SCANPIX

Historien om et kors – af øldåser

Den flyulykke, der i 2010 kostede Polens præsident livet, fik et langt og bizart efterspil, da et midlertidigt træ Kors blev rejst foran præsidentpaladset.

RELIGION OG POLITIK. I april 2010 styrtede et fly ned udenfor Smolensk i Rusland. På flyet var Polens præsident Lech Kaczynski, hans kone Maria og ca. 90 andre fra den absolutte polske elite. Alle blev dræbt ved flystyrtet.

Selve omstændigheden, at flyet faldt ned i Rusland, oven i købet på vej til en mindehøjtidelighed for ofrene fra den såkaldte "Katyn-massakre", hvor 20.000 polske officerer var blevet henrettet af russerne under 2. Verdenskrig, satte omgående gang i konspirationsteorier.

I formiddagspressen og blandt tilhængere af den afdøde præsident og hans parti Ret og Retfærdighed (PiS), diskuterede man alvorligt, om den russiske præsident Putin var ansvarlig for flystyrtet, f.eks. ved at have skabt en kunstig tåge. Andre mente, at Kaczynskis politiske rival, den polske premierminister

Donald Tusk, måtte have haft en finger med i spillet.

Et par dage efter, at den afdøde præsident var blevet begravet ved det gamle kongepalads i Krakow, samledes en gruppe spejdere udenfor præsidentpaladset i Warszawa og rejste et træ Kors til ære for Kaczynski. Korset var ment som et midlertidigt mindesmærke, men blev hurtigt et valfartssted for PiS-støtter, polske nationalister, rabiate katolikker og tilhængere af konspirationsteoriene omkring Kaczynskis død.

Da den nye præsident Komorowski forsøgte at få korset rykket fra præsidentpaladset til en nærliggende kirke, lød derfor et voldsomt ramaskrig fra "korsets beskyttere". Tusindvis mødte op og forsvarede korset lidenskabeligt, og ikke engang politiets brug af tåregas, formåede at splitte forsamlingen. Historien fyldte de polske medier i ugevis.

Først da en gruppe unge mennesker gennem Facebook arrangerede en mod-demonstration – eller happening – skete der noget. En enorm flok unge samledes en aften ved siden af korset og råbte sjofelheder om Paven, korset og dets beskyttere, hvorefter de under stor lystighed rejste deres eget kors – lavet af tomme øldåser. Endda af mærket "Lech", den afdøde præsidents fornavn.

"Korsets beskyttere" mistede med latterliggørelsen ret hurtigt deres politiske slagkraft. De gik med til at flytte korset til dets nuværende placering i en nærliggende kirke, mod, at de unge moddemonstranter gik med til at pille deres ølkors ned.

Et træ Kors var, hvad der skulle til, før den relativt apatiske ungdom i Warszawa endelig samlede sig om en politisk manifestation og udøvede indflydelse i polsk politik. ♦

Anders Holst Bundgaard